

מגו דחשיד 3

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב
זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה...אמר רבי יוחנן: שבועה זו תקנת חכמים היא, שלא יהא
כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו, ואומר שלי הוא. - **ונימא: מיגו דחשיד
אממונא חשיד נמי אשבועתא! - לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא.** דאי
לא תימא הכי - האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע, נימא: מיגו דחשיד אממונא
חשיד אשבועתא! - התם אשתמוטי קא משתמיט ליה...ואלא הא דאמר רב נחמן: משביעין
אותו שבועת היסת, נימא: מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא!...**אלא: לא אמרינן מיגו
דחשיד אממונא חשיד אשבועתא. אביי אמר: חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו. - אי
הכי, נשקול בלא שבועה! אלא: חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו. - ולא אמרינן
תפיס ממונא מספיקא, משתבע נמי מספק!** - אמר רב ששת בריה דרב אידי: פרשי אינשי
מספק שבועה, ולא פרשי מספק ממונא. מאי טעמא? ממון - איתיה בחזרה, שבועה - ליתיה
בחזרה.

רש"י מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב
ונימא מגו דחשיד אממונא חשיד כו' - אדרבי יוחנן פריך, דאמר חשדוהו רבנן
שמא ילך ותוקף בטליתו של חבירו, ואומר שלי הוא, אם חשוד הוא בכך -
חשוד הוא נמי לישבע.
לא אמרינן כו' - דחמיר הוא לאינשי איסור שבועה מאיסור גזילה.
• ולמרות שחשוד על הממון, אינו שחשוד על השבועה
אשתמוטי משתמיט ליה - ולא חשיד אממונא.
התם - לא חשיד אממונא, דמורי היתירא למימר דמי בעינא למיתב.
• ואם היה חשוד על הממון היה חשוד על השבועה, אבל זה אינו חשוד לגזול,
אלא שהוא מורה היתר לעצמו
• זה שהוא מוכן ל"מורה היתר לעצמו" לא נחשב לחשוד על הממון

Don't **הממון ועדות** go together?

משנה מסכת שבועות פרק ז משנה ד

ושכנגדו **חשוד על השבועה {ופסול לשבועה}** כיצד אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן **משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית** שכנגדו נשבע ונוטל היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר יחלוקו:

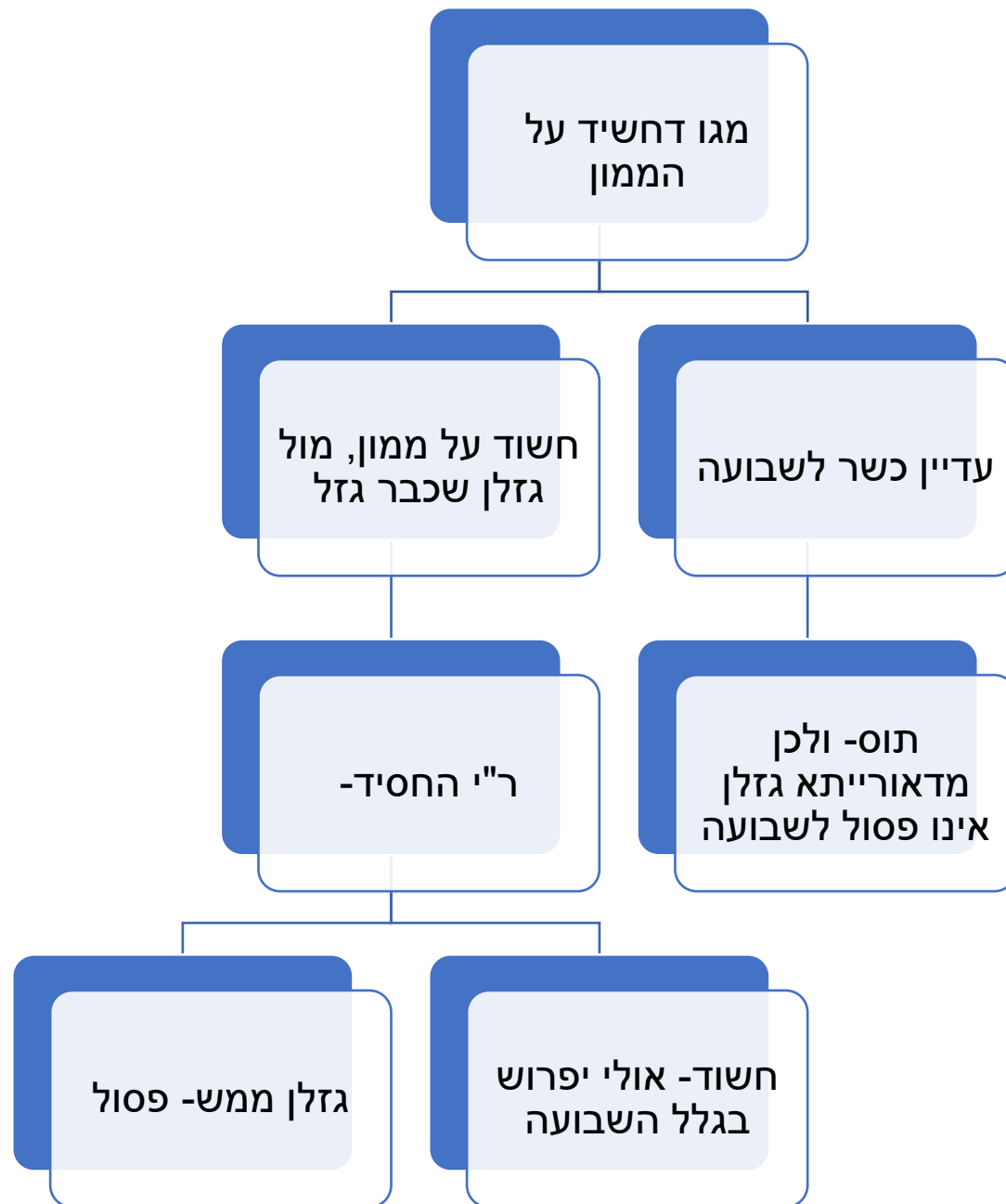
משנה מסכת סנהדרין פרק ג משנה ג

ואלו הן הפסולין {לעדות} **המשחק בקוביא והמלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית** אמר רבי שמעון בתחלה היו קורין אותן אוספי שביעית משרבו האנסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין להם אומנות אלא הוא אבל יש להן אומנות שלא הוא כשרין:

תוספות מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

דחשיד אממונא לא חשיד אשבועתא - נראה דהיינו טעמא משום דשבועה חמורה כדאיתא ביומא (דף פו.).
ובשבועות (דף לט.) שהעולם נזדעזע על לא תשא וא"ת א"כ אמאי גזלן פסול לשבועה דאמר שכנגדו נשבע
ונוטל וי"ל דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן ולעדות הוא דפסול מדאורייתא משום אל תשת רשע עד

וי"מ בשם ה"ר יהודה חסיד הא דחשיד אממונא כשר לשבועה משום דשמא ע"י שבועה יפרוש מגזל אבל
גזלן ודאי כמו שמממון אינו פורש ה"ה משבועה ולא קשה מההוא רעיא דאסהידו ביה דאכל מינייהו אמאי
פסול דבהנך תרי דאכל צריך לשלם ומהשאר יפרוש על ידי שבועה דמה שהוא משלם על ידי עדים אין זה
השבה מעליא דעל כרחו משלם והיינו טעמא דכופר בפקדון פסול לעדות.

תוספות מסכת כתובות דף יח עמוד ב

ובכולי בעי דלודי - פירש בקונטרס בב"מ (דף ג: ושם) דאתא לפרש דלא תימא אמאי נשבע נימא מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ולהכי קאמר ובכולי בעי דלודי ליה ולא חשיד אממונא וקשה לר"י דהא אמר בפ"ק דב"מ (דף ה:) דלא אמרינן מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא ואין לומר דמן התורה חשיד נמי אשבועתא ומדרבנן הוא דאמרינן דלא חשיד לפי שראו שהיו מקילין בממון יותר מבשבועה ותקנו שבועה על החשודים כל זמן שלא נודע שהוא גזלן שכשר מן התורה עדיין אבל גזלן ידוע שפסול מן התורה לא תקנו ולפי זה שבועה שלא שלחתי בו יד היא מדרבנן [ולא היא דאורייתא אלא שבועה שלא פשעתי בה]...

וא"ת כיון דלא חשיד אשבועתא למה גזלן פסול לשבועה ותירץ הר' יהודה חסיד דדוקא כשהוא חשוד על אותו ממון שבא לישבע אמרינן דלא חשיד אשבועתא דעל ידי השבועה יפרוש אבל אותו ממון שכבר גזל לא יפרוש ע"י השבועה וגבי ההוא רעיא דחשיב ליה גזלן משום דאכל תרי מינייהו אע"פ שצריך לפרוע הני תרי דאכל מ"מ לא יפרוש מן השאר משום שבועה דמה שמשלם בע"כ אין זה השבה מעליא

וי"מ דגזלן כשר לשבועה מן התורה דלא חשיד אשבועתא אלא דמדרבנן פסלוהו כשהוא גזלן ואם תאמר ומאי שנא דלעדות פסול כדכתיב אל תשת ידך עם רשע וגו' ולשבועה כשר וי"ל דבשבועת שקר יש בה עונש גדול דכתיב בה לא ינקה וכדאמר בשבועת הדיינין (שבועות דף לט.) שכל העולם כולו נזדעזע כשאמר הקב"ה (לא תשבעו ו) לא תשא ועוד דבעדות שקר ליכא אלא לא תענה ובשבועת שקר איכא לא תגזול ולא תשבעו לשקר.

רמב"ם - פסול עדות, מול פסול שבועה

רמב"ם הלכות עדות פרק י'

הלכה א- **הרשעים פסולין לעדות** מן התורה שנאמר אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס מפי השמועה למדו אל תשת רשע עד, ואפילו עד כשר שידע בחבירו שהוא רשע ואין הדיינים מכירין רשעו **אסור לו להעיד עמו אע"פ שהוא עדות אמת**, מפני שמצטרף עמו ונמצא זה הכשר השית ידו עם הרשע עד שנתקבלה עדותו, ואין צריך לומר עד כשר שהוא יודע בעדות לחבירו וידע שהעד השני עמו עד שקר שאסור לו להעיד שנאמר אל תשת ידך עם רשע.

הלכה ד- ועוד יש שם רשעים שהן פסולין לעדות אע"פ שהן בני תשלומין ואינן בני מלקות, הואיל ולוקחים ממון שאינו שלהם בחמס פסולין שנאמר כי יקום עד חמס באיש, כגון הגנבים והחמסנים אע"פ שהחזיר פסול לעדות מעת שגנב או גזל...

רמב"ם הלכות טוען ונטען פרק ב

הלכה א- כל חשוד על השבועה אין משביעין אותו לא שבועת התורה ולא שבועה מדבריהם ולא שבועת היסת, ואפילו רצה התובע אין שומעין לו.

הלכה ב- אחד הנשבע לשקר שבועת בטוי, או שבועת עדות, או שבועת הפקדון, או שבועת שוא, הרי הוא חשוד על השבועה, וכן כל הפסול לעדות משום עבירה בין פסלנות של תורה כגון בעלי רבית, ואוכלי נבלות, וגזלנין, בין פסלנות של דבריהם כגון משחק בקוביא ומפריחי יונים הרי הוא חשוד על השבועה ואין משביעין אותו.

הלכה ג- אין אדם נעשה חשוד עד שיבאו עליו עדים שהוא עבר עבירה שנפסל בה, אבל המודה מפי עצמו שהוא חשוד ושעבר עבירה שנפסל בה, אע"פ שחוששין לו ואין ראוי לעשותו עד בתחלה, אם נתחייב שבועה משביעין אותו שהרי אומרים לו אם אמת אתה אומר השבע ולא מפני שעברת עבירה אסור לך להשבע באמת, ואם שקר אתה אומר הודה לבעל דינך, אבל הנחשד בעדים אין אנו מאמינים אותו שישבע.

רמב"ם - עדות לחוד,
ושבועה לחוד

שבועה: חשוד, "אין
משביעין אותו"

We don't let him
swear, and don't ask
him to swear. But
there's no fundamental
psul

עדות: פסול, "הרשעים
פסולין לעדות מן התורה"

Fundamentally
disqualified, and assur
to let him testify

What creates the פסול לשבועה

חידושי הרמב"ן מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

מגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא לא אמרינן. תמהני אי הכי הגזלנים ומלוי ברבית יהו נאמנין בשבועתה ולעיל (ה' א') אמרינן לישתבע גזלן הוא בתמיה, ותנן נמי (שבועות מ"ה א') היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל, ובפרק הגזל עצים (ק"ה ב') נמי אמרינן דכופר בפקדון שנעשה עליו גזלן וקנאו משעת כפירה איפסיל ליה לשבועה וכדאמרינן נמי **בשמעתין דפסול לעדות וה"נ פסול לשבועה, ואמאי הא אמרת דאע"ג דחשיד לן אממונא לא חשדינן ליה אשבועתא, ואפשר דגזלן שגזל גזלה פעם אחת ועכשו נתחייב שבועה אין מוסרין לו אותה שבועה, מפני שכיון שכבר גזל פעם אחת ועכשו אנו חוששים שמא הוא שונה בה ונעשית לו כהיתר, משום שבועה לא ממנע שהרי בשביל חומר שבועה זו לא יחזיר ממון הגזל הראשון וכשם שלא ישיב הגזל הראשון לא ימנע מגזל זה ולא יעשה תשובה לחצאין, אבל זה שלא גזל פעם אחרת אלא שעכשיו אנו חוששין שמא כופר בממון הוא אי מחייבת ליה שבועה דהו ליה תרי חומרי במלתא פריש מכולה איסורא, אבל כיון דטעים טעמא דאיסורא ופקר בממונא חשיד אשבועתא, וכך כתוב בתוספות בשם ר"ת ז"ל.**

חשוד על השבועה

We don't trust him

רמב"ן- אולי יפרוש
אם עדיין לא גנב,
אבל אם כבר גזל, לא
יפרוש ויעשה תשובה

חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

א"ר יוחנן שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו. פירוש תוקף
שלא כדין משמע. והיינו דפרכינן ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא,
ולא נרמי עליה שבועה דהא איכא משום ולפני עור. ופרקינן דלא אמרינן האי
מיגו דאפשר דבעי למגזל ולא בעי למגזל ולאשתבועי בשקרא ומשום שבועה
מודה.

חשוד על השבועה

לפני עיוור לא תתן
מכשול

We don't trust him

ריטב"א- ולכן, כל
שאפשר שיעזור,
משביעין אותו

רמב"ן- אולי יפרוש
אם עדיין לא גנב,
אבל אם כבר גזל, לא
יפרוש ויעשה תשובה

שבועת ה' בין שניהם - חל השבועה על שניהם

תלמוד בבלי מסכת שבועות לט עמוד ב

אם אמר איני נשבע - פוטרין אותו מיד, ואם אמר הריני נשבע - העומדים שם אומרים זה לזה: +במדבר ט"ז+ סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. בשלמא ההוא דקא משתבע קאי באיסורא, אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי? (ההוא מיבעי ליה לכדתניא) [כדתניא], ר"ש בן טרפון אומר: +שמות כ"ב+ שבועת ה' תהיה בין שניהם - מלמד שחלה שבועה על שניהם. וכשמשיבין אותו, אומרים לו: הוי יודע שלא על דעתך וכו'.

שבועת היסת- כדי להפיס דעתו של בעל.

חשוד על השבועה

השבועה חל גם על הטוען, ולכן הוא עובר גם כן ברמה מסוימת על גירמת השבועת שיו

לפני עיוור לא תתן מכשול

We don't trust him

שבועות לט:

ריטב"א- ולכן, כל שאפשר שיעזור, משביעין אותו

רמב"ן- אולי יפרוש אם עדיין לא גנב, אבל אם כבר גזל, לא יפרוש ויעשה תשובה

תוספות מסכת גיטין נא עמוד ב

ובכולי בעי דלודי ליה - ... ואם תאמר גזלן אמאי פסול לשבועה כיון דלא אמרינן מיגו
דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא וי"ל דמדרבנן פסול משום דפסלתו תורה לעדות
דכתיב להיות עד חמס ולא גזרו רבנן אלא היכא דנודע פסולו דגנאי הוא להשביעו ואם
תאמר מדאורייתא מאי שנא לאו דעדות מלאו דשבועה וי"ל דחמירא ליה שבועה לפי שכל
העולם נזדעזע בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לא תשא כדאמרינן בריש פרק הדיינין
(שבועות דף לט.)

חשוד על השבועה

השבועה חל גם על הטוען, ולכן הוא עובר גם כן ברמה מסוימת על גירמת השבועת שיו

שבועות לט:

לפני עיוור לא תתן מכשול

ריטב"א- ולכן, כל שאפשר שיעזור, משביעין אותו

We don't trust him

רמב"ן- אולי יפרוש אם עדיין לא גנב, אבל אם כבר גזל, לא יפרוש ויעשה תשובה

גנאי להשביעו כשידוע שהוא חשוד

מרדכי מסכת שבועות פרק שבועת הדיינים רמז תשסט

פסק ראב"ן וכן המי"י דאם אמר התובע לחשוד אישתבע לי לא משבעינן ליה מפני חילול השם וכן נראה לרבינו אבי העזרי ולרבי' ברוך אבל רשב"ט פליג וראיה מחנוני על פנקסו דהלכתא כת"ק דבן ננס אף על גב דאיכא שבועת שוא ודאי והאריך וריב"ן פירש בשם רש"י דהלכתא כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה ואודיתא [*שייך לעיל] וכן פסק ר"ת דהלכה כמר בר רב אשי בר ממיפך שבועה וחיורי וסימן כולו הפך לבן והכי איתא בה"ג וכן פסק רב האי גאון [וכ"פ רי"ף]:

מהר"י כץ - שיטה מקובצת מסכת בבא מציעא ב עמוד ב

דאי כבן ננס הא אמר כיצד וכו'. אין להקשות לרבנן דפליגי אדבן ננס מאי טעמייהו והא תנן החשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל. דהתם לא הוי טעמא משום חשש שבועת שוא אלא משום דאמר ליה האיך איני רוצה לקבל שבועתך הואיל ואתה חשוד. מהר"י כ"ץ ז"ל:

שולחן ערוך חושן משפט הלכות טוען ונטען סימן צב סעיף א- החשוד על השבועה, אין משביעים אותו לא שבועת התורה ולא שבועה של דבריהם. ואם אמר התובע: אקבל שבועתו אף על פי שהוא חשוד, אין שומעין לו.

סמ"ע סימן צב ס"ק א- וטעמו נראה, משום שהוא נחשד שיוציא שם שמים מפיו לשקר יש חילול השם בדבר, ומשו"ה אף על פי דהשתא שאינו נשבע הוא נפטר בלא שבועה וכמו שכתבו הטור והמחבר בסמוך [הטור בסעיף י', עי"ש בב"י, והמחבר] בסעיף י"א, אפ"ה אין שומעין להתובע להשביעו משום חילול השם כנ"ל. **ובעיר שושן [סעיף א'] כתב דפסולו נלמד מדכתיב [שמות כ"ג א'] אל תשת ירך עם רשע**, ונדחק מאד בזה, ע"ש. ולא ידעתי מי הכריחו לכל זה, וגם דבריו דלשם אינם ברורים כלל, ע"ש:

חשוד על השבועה

פסול דאורייתא משום
שם רשע

לבוש

איסור להשביעו (על
הטוען/ב"ד)

השבועה חל גם על
הטוען, ולכן הוא עובר גם
כן ברמה מסוימת על
גירמת השבועת שיו

שבועות לט:

לפני עיזור לא תתן
מכשול

ריטב"א- ולכן, כל
שאפשר שיעזור,
משביעין אותו

We don't trust him

רמב"ן- אולי יפרוש אם
עדיין לא גנב, אבל אם
כבר גזל, לא יפרוש
ויעשה תשובה

אבל אינו פסול

מהר"י כ"ץ- אין מקבלין
שבועה ממנו, רק אם
הטוען אומר "איני רוצה
לקבל שבועתך הואיל
ואתה חשוד"

רשב"ט- אבל אם הטוען
רוצה לקבל שבועה ממנו,
אפשר

גנאי להשביעו כשידוע
שהוא חשוד

תוס גיטין,
ראב"ן- ואפילו הטוען
רוצה להשביעו לא
שומעין לו

קצות החושן סימן צב ס"ק א

ונראה דהא דכתבו דחשוד על השבועה לא מיפסל היינו שעבר כבר על השבועה וכיוצא בזה שנפסל על ידו [לעדות] ולא מיפסל לשבועה אחרת דאפשר השתא חזר לכשרותו, ודוקא גבי עדות הוא דחדית רחמנא אל תשת רשע עד (ב"ק עב, ב) אלא מכי אתברר שעשה תשובה, אבל לשבועה לא כתיב, ורשע נמי משביעין אותו דאפשר עשה תשובה,

אבל התם אי נימא מגו דחשיד אממונא חשוד נמי אשבועה א"כ שבועה זו למה, אם רוצה לגזול עכשיו הרי ישבע נמי לשקר עכשיו ובזה אפילו מן התורה שבועתו שבועת חנם ודו"ק.

